

אמונה מתוך שותפות והערצה

הרב שי פינקלשטיין
ראש כולל לשעבר בממפיס (2000-2005)
כיום רב קהילת "ניצנים", ירושלים

התורה בספר ויקרא פרק ז מסכמת את תורת הקורבנות בפסוקים הבאים:

"נְאֻם הַתּוֹרָה לְעֵלֶל לְמַנְהֵה וְלִשְׁמֵה וְלִמְלֻאִים וְלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים. אֲשֶׁר צָנְהָה אֶת־מִשְׁחָה בְּיַד סִינֵי בַיּוֹם צִוְּתוֹ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת־קֶרְבָּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַר סִינֵי:

לכאורה המילים "ביום צוותו" אינם מובנים, שכן מהו ההבדל באם הציווי היה ביום או בלילה? הרש"ר הירש בפרושו לספר ויקרא פרק ו מבאר על סמך התורת כהנים "שלמדנו לכל הקרבנות שאין כשרים אלא ביום". שכל "הקרבה" - כל קריבה לה' בקרבן - איננה כשרה אלא ביום. לימוד זה מתורת כהנים מחדד את הצורך להבין מדוע לא היה המקדש פעיל בשעות הלילה. בנוסף, רק במקדש אין היום הולך אחר הלילה, אלא הלילה הולך אחר היום וא"כ וודאי שיש להבין את חשיבותו של היום בעבודת המקדש.

הרש"ר הירש מבאר את עומק הרעיון של עבודת היום במקדש ומרחיב זאת למשמעותה וייחודיותה של היהדות. הרש"ר טוען:
"ב'לילה' העצמים 'מתמזגים' זה עם זה וגם האדם חוזר לתחום השעבוד הגופני. משום כך, הלילה מקרב את האדם האילי לאלוהיו; הוא חש בכוח האלים - שהרי הוא משועבד להם כשאר כל הבריות. ואילו ביום האדם הולך קוממיות הוא חש את עצמו, והוא נאבק כדי להשתלט על העולם. משום כך במחשבה האילית היום הוא עת המאבק של האדם עם האלים. אך ההכרה היהודית היא בניגוד גמור לכל זה. לא בכניעת הלילה יחוש היהודי את כח האל; אלא במחשבתו הצלולה, בעשייתו היוצרת הכובשת עולמות, בקומתו הזקופה בחיי היום - דוקא באלה הוא זוכה לקרבת ה'. אור רוחו הבהירה, כוח רצונו החופשי, עשייתו היוצרת - אישיותו החופשית הזוקפת את קומתה בחיי היום - בחסד הבורא ניתנו לו כל אלה. כי האל היחיד חלק לו מן השפע האינסופי של רוחו, מרצונו החופשי הקדוש, מכוח עשייתו השולטת בעולם. כך העלה אותו מעל לשעבוד העולם הפיסי, זקף את קומתו, והשליט אותו על העולם - למען יעבוד בו את ה'. אכן בעצם עשייתו את מלאכת יומו ממלא האדם את רצונו אלוהיו. היום - בהכרה האילית - הוא מאבק בני תמותה עם כוח האלים. ואילו יומו של היהודי הוא עבודת ה', ובמלאכתו הוא עושה נחת רוח לאלוהיו. לפיכך במקדש אין היום הולך אחר הלילה, אלא הלילה הולך אחר היום. כי הלילה המסמל את דומיית המוות לא יוריד אחריו גם את היום; אלא היום המסמל חיים של קרבת ה' יעלה אליו גם את הלילה..."

הרש"ר מחדש נקודה חיונית ביהדות - היהדות אינה דת של הכנעה וקבלת עמ"ש רק בשעות הפחד והאימה. היהדות גילתה לעולם שיש אלוקות בחיי המעשה-ביום בזמן בו האדם חש את עוצמתו שלו. דווקא בזמן חזקו של האדם - קרבתו לה' רצויה יותר. דווקא מתוך חידושים הטכנולוגיים, מתוך העוצמה של הבניה האנושית, פורחת האמונה והקירבה לה'. יש סיכון בכך שהתורה מצפה שהיהודי יכיר בה' דווקא מתוך עוצמה, שכן לעיתים "שמנת עבית כשית" אך התועלת בהכרת ה' בצורה שכזו רבה לאין שיעור. דווקא מתוך התגברות החול שם פורחת הקדושה.

רעיון זה מוצא את ביטויו בתאור הברכות העתידיות המוזכרות בסוף ספר ויקרא (כו:יג): "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִיַּד יְהוָה לְהָקִים עֲבָדִים וְאֲשַׁפֵּר מִיַּד מִטְּעַלְכֶם וְאֶלְקֶיךָ אֶתְכֶם קוֹמְמִיּוֹת". השפת אמת מבאר שהמילה "קוממיות" מסמלת את התיקון המושלם ביחסי האדם ובוראו: "פירש"י מת"כ 'בקומה זקופה'. אף על פי שאמרו חכמים שאסור לילך בקומה זקופה, אך כאשר יהיה התיקון כראוי כמו לעתיד יוכל האדם לקבל מורא שמים אף בקומה זקופה. כי הרי כך נברא רק 'שבעוה' זו מחמת הבלי עולם א"א לקבל היראה רק ע"י כפיפות קומה והכנעה רבה. וזה עצמו ענין אמרם ז"ל בתורת כהנים על 'והתהלכתי בתוכם' לא תהיו מזדעזעים כל יכול לא תיראו כל' אני ה' א"כ כל. פירוש, שיוכלו לקבל עול מלכות שמיים כמו שהם בלי השתנות ושפלות יתירה כנ"ל. והיא ההבטחה שיוכלו לילך בקומה זקופה כנ"ל."

לעתיד לבוא נבין באמת ובתמים את תפקידנו עלי אדמות, נוכל לקבל על עצמינו את מלכות ה' בקומה זקופה ביחד עם ה'. האנושות לעתיד לבוא תדע את מקומה, לא כמחליפת הבורא אלא כשותפה הכפופה לה', לא מפחד אלא מתוך יראת הרוממות. "ביום צוותו" אינו רק תאור זמן אלא רעיון ייחודי יהודי. היהודי רואה את ה' בכל פן בחייו, בכל חידוש טכנולוגי ובכל מעשי ידיו. אין אנו נלחמים עם ה' על "הבכורה בעולם" אלא מצטרפים בקומה זקופה מתוך ענווה להיות שותפים עם

רבנו של עולם בעולם.

לתגובות: shaifinkelstein@gmail.com